

Նարին Արիսեան

1040 բառ

Արտերկրի Հայերու Դերը Հզօր Հայրենիքի Տեսլականին Համար

«Մենք քիչ ենք, այո՛, բայց կոչոււմ ենք հայ.

Գիտենք դեռ չանցած վերքերից տնքալ,

Բայց նոր խնդութեանը ցնծալ ու հրճուել»...

Պարոյր Սեւակ

Հայաստանը, ինչպէս փոքր այլ պետութիւններ, ունի նոյնքան իրաւունք ապրելու ազատ ու անկախ: Բարելաւումներով ու բարեփոխումներով Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը հաստատօրէն եւ հպարտութեամբ յաջողութեան երկար ճամբայ ունին կտրելիք: Մեր հայրենիքը, պատերազմներու եւ տնտեսական տառապանքներու զոհ ըլլալով, պէտք է բարձրացնէ իր ձայնը, որպէսզի աշխարհը ճանչնայ իր պայքարը: Սփիւռքահայութեան օգնութեամբ, Հայաստանը կարողութիւնը ունի վերականգնուելու եւ բարելաւելու իր կենցաղային, ընկերային պայմանները:

Հայութիւնը, փորձելով մեղմացնել Հայաստանի ու Արցախի ներկայի դժուարութիւնները, պէտք է ստեղծէ բազմազան շարժումներ, սեղանի վրայ դնէ ճանապարհային քարտէսներ, ապահովելու համար երկրին ներկան ու ապագան: Արցախեան պատերազմին կորուստներուն կողքին, Հայաստանի ժողովուրդը, բազմաթիւ դժուարութիւններու ենթարկուելով, ներկայիս ամբողջ աշխարհին նման կը պայքարի Covid 19 թագավարակին դէմ: Միւս կողմէ, քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական նեղութիւնները Հայաստանը ծանր վիճակի տակ կը պահեն: Այս նեղ ժամանակներուն,

Սփիւռքահայութեան պարտաւորութիւնն է Հայաստանի կեանքի պայմանները բարելաւելը, զինուժը արդիականացնելը, գործարաններ բանալը, ժողովուրդը հողին վրայ պահելը եւ նոր ներգաղթ ծրագրելը: Անցնող տարիներուն թէեւ Սփիւռքահայութիւնը նոր շարժումներ ստեղծեց եւ իրականացուց՝ օժանդակելու համար մեր սիրելի հայրենիքին, մեծաթիւ գումարներ տրամադրեց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամին եւ ուրիշ բարեգործական միութիւններու միջոցով, սակայն երկրին զարգացումը երկար տարիներու խիստ ծրագրաւորուած աշխատանքի կը կարօտի:

Փորձելով մեղմացնել շարունակուող համավարակը, որ դեռ կ'ազդէ բազմաթիւ հայ ընտանիքներու կեանքին վրայ, հայկական կազմակերպութիւնները պետք է կեդրոնանան բժշկական միջոցներու տրամադրման և կազմակերպչական աշխատանքներու վրայ: Հիմնադրամներ, որոնք կ'ուղղուին հիւանդանոցներու արդիականացման եւ բժշկական ասպարէզէ ներս աշխատողներու մասնագիտացման, հնարաւոր կը դարձնեն տառապող հիւանդներու կեանքը ազատել: Դրամահաւաքներ կրնան կազմակերպուիլ անձնական նախաձեռնութիւններով կամ հայկական համայնքներու կողմէ ամենօրեայ գործունէութեան միջոցով, ինչպէս ինքնաշարժներու լուացումը, կերակուրներու վաճառքը, եւ այլն: Թէեւ Covid 19-ի սահմանափակումները խիստ են, անհատներ եւ կազմակերպութիւնները կրնան իրենց ներուժը գործածել, որպէսզի խստապահանջ կանոնաւորութեամբ դրամ հաւաքեն Հայաստանի մէջ բժշկական ծրագիրներու համար: Հաւաքուած դրամին միջոցով, Ամերիկան եւ զարգացած այլ երկիրներ, որոնք բուժական արդիական միջոցներ ունին, կրնան նուիրեալ բժիշկներ հաւաքագրել, որոնք պատրաստ ըլլան Հայաստան ճամբորդելու, որպէսզի իրենց մասնագիտական հմտութիւնները գործածեն կարիքաւորներ բուժելու համար: Բժշկական օգնութեան կամաւորներ, հայ կամ ոչ հայ, կրնան Հայաստան ճամբորդել, որպէսզի մաս կազմեն բարեգործական ջանքերուն,

առողջ ու ապահով պայմաններ ստեղծելու համար հայրենի մեր քոյրերուն եւ եղբայրներուն համար:

Հայկական դպրոցի մէջ հասակ առնելով, ուսուցիչներս մեզի՝ աշակերտներուս միշտ կը յիշեցնեն հայապահպանութեան կարեւորութեան մասին: Մեզ կը քաջալերեն, որպէսզի օտարազգիներու տեղեկութիւն տանք Հայաստանի մասին: Տարիներու ընթացքին, օտար ընկերներու ծանօթանալով, ես առիթը ունեցայ անոնց տեղեկացնելու Հայաստանի յարատեւ դժուարութիւններուն եւ թշնամութեան մասին՝ Թուրքիոյ եւ Ազրպէյճանի հետ: Այս տեղեկատուութեան միջոցով, ես կրցայ օտար ընկերներս քաջալերել, որպէսզի իրենց ընտանիքներէն ներս եւ իրենց բարեկամական շրջանակներու մէջ Հայաստանի եւ հայութեան մասին դրականն ու ճշմարտացի իմացնեն: Արցախի եւ Ազրպէյճանի միջեւ եղող վեճը, որ 2020 թուականին նորէն բռնկեցաւ Թուրքիոյ ակնյայտ օժանդակութեամբ, առիթ հանդիսացաւ, որպէսզի Արցախն ու արցախահայութիւնը արժանանան համաշխարհային ճանաչումի: Ես, ընկերային ցանցի միջոցով, որոշեցի ազդուօրէն իմ ընկերներս տեղեկ պահել Հայաստանի վիճակին մասին: Կը ցուցադրէի դրամահաւաքներու մասին տեղեկութիւնները: Ընկերներս իրենց ընտանիքներուն փոխանցելով ընկերային ցանցի այդ կարեւոր կապերը, Հայաստանի այժմեան պայքարին գծով կրցանք անկողմնակալ տեղեկատուութիւն հասցնել մեր բարեկամական շրջանակներէն ներս: Իմ աջակցութիւնս հայ ժողովուրդին երեւցաւ, երբ իմ ընկերուհիիս մայրը, որ անձնական դպրոցի մը մէջ ուսուցչուհի է, ջանքերուս շնորհիւ իր աշակերտներուն ամբողջ դասապահ մը նուիրեց հայոց պայքարին մասին խօսելով: Հայաստանի մասին լուրերու տարածումը աւելի արթնութիւն կը ստեղծէին օտարազգիներու քով, որոնք մեր մասին քիչ բան գիտէին: Սփիւռքահայութիւնը հսկայական աշխատանք կրնայ տանիլ այս

ուղղութեամբ, օտարներու մօտ բարձրաձայնելով մեր իրաւունքներուն մասին: Իմ փորձս եւ անոր բերած յաջողութիւնը այդ մասին կը վկայեն:

Մարդիկ ականատես կ'ըլլան բարեգործական եւ հանրային հոգատարութեան միջոցներով երկրի մը պայմանները բարելաւելուն: Յիշենք անցեալի փորձը: Հայաստանը Ամերիկայի մի քանի նախագահներէ ճանաչում եւ հոգատարութիւն ստացած է: Օրինակ, նախագահ Ուուտրօ Ուիլսընը, փափաքելով Հաստատանին անկախութեան կարգավիճակ տալ եւ պայմանները բարելաւել, իր բարոյական աջակցութիւնը յայտնած էր Near East Relief կազմակերպութեան. 1916-ի Հոկտեմբերին երկու օր նուիրուած էր համազգային դրամահաւաքի նպատակին համար (Adalian 1): Համանման դրամահաւաքներ, որոնք երկրի մը նախագահը կամ առաջնորդող դէմքեր կրնան քաջալերել, թոյլ կու տան ուրիշ պետութիւններու, որպէսզի ձեռք երկարեն հայութեան: Թէեւ շարք մը նախագահներ անցեալին խոստացած են Հայոց Յեղասպանութիւնը ճանչնալ եւ մեր պայքարին աջակցիլ Ամերիկայի հասարակութեան ցոյց տալով հայոց իրաւունքները, իրենց այդ խոստումները ընդհանրապէս իրականութեան չեն վերածուած. պարզապէս աւելի քուէ ստանալու նպատակին ծառայած են: Ամերիկահայութիւնը, միջազգային կազմակերպութիւններու միջոցով, պէտք է իր համարձակ խօսքը մինչեւ նախագահական բարձր ատեաններ հասցնէ, որպէսզի Հայաստանը պաշտպանութիւն եւ օժանդակութիւն ստանայ:

Բանակի եւ օդուժի բարելաւումը գլխաւոր նպատակ պէտք է հանդիսանայ: Սփիւռքահայութիւնը իր մնայուն դերը պէտք է ունենայ այստեղ: Թէեւ անցեալ տարուան պատերազմը շատ ծանր արժեց հայութեան վրայ, սակայն Սփիւռքահայութիւնը պէտք է ուժգնօրէն շեշտը դնէ, կեդրոնանայ հայոց բանակի արդիականացումին վրայ: Արցախի անկախութեան ճանաչման համար, ամերիկահայութիւնը կարողութիւնը ունի Ամերիկայի Հայ Դատի յանձնախումբին (ANCA) եւ Հայկական Համագումարին (Armenian Assembly)

նման քարոզչական կազմակերպություններու միջոցով ուշադրությունը գրաւել ամերիկեան հասարակութեան: Անոնք, ազդելով ամերիկեան քաղաքականութեան վրայ, կարողութիւնը կրնան ունենալ Հայաստանին պաշտպանական կողմը զօրացնելուն, որպէսզի Հայաստանը աւելի ուժեղ բանակ մը ունենայ: 21-րդ դարու սկիզբը, Հայ ժողովուրդը ճանչցաւ Ամերիկայի ջանքերը հայկական բանակը բարելաւելու համար: 2012-էն մինչեւ 2013 Ամերիկան եւ Հայաստանը իրենց առաջին միացեալ զինավարժութիւնը կը ծրագրէին, որուն ընթացքին հայ զինուորները իրենց ընթացիկ բազմազգ խաղաղութեան գործողութիւններուն կը պատրաստուէին (2): Այս քայլը փաստ է, որ Ամերիկան յօժար է Հայաստանին բանակի մարտունակութեան օգնելու: Դժբախտաբար, Հայաստանի տնտեսական եւ քաղաքական ծանր պայմանները պատճառ եղան բնակչութեան թիւի նուազման, իսկ ներկայիս, հայկական բանակը պէտք է արդիական նորարարութիւններու վստահի, որպէսզի երկիրը պաշտպանէ թշնամիներէն:

Անհրաժեշտ է յարաբերութիւններ ունենալ դրացի կամ այլ երկիրներու հետ, որոնք նման դժուարութիւններէ կ'անցնին ու լուծումներ արդէն գտած են, որպէսզի բարելաւեն իրենց տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական պայմանները: ՄԱԿ-ի միջոցով երկրի բարելաւման կարելոր օրինակ մը Պանկլատշն է, որ իր բնական միջոցները օգտագործեց երկրին աւելի բարձր տնտեսութիւն եւ երկրագործութիւն ապահովելու համար: Ըստ “Bangladesh: Taking Action for Sustainable Development”-ի Պանկլատշը, իր բրինձի առատութիւնը եւ ՄԱԿ-ի ներկայացուցած օգնութիւնը օգտագործելով, զարգացում ապրեցաւ, բարելաւելով իր երկրին տնտեսական պայմանները: Պանկլատշի երկրագործական ծրագիրին շնորհիւ, ժողովուրդին 20 տոկոսին կեանքը բարելաւուեցաւ (Jawerth 3): Հայաստանը, ունենալով պղինձի, արճիճաքարի եւ ոսկիի նշանակալից պահեստներ, մետաղի, կապարի եւ արծաթի համեմատաբար աւելի փոքր պաշարներ,

ինչպես նաև տարբեր տեսակի պտուղներ, պետք է օգտագործել իր հում նիւթերը աւելի գումար ստանալու համար, որպէսզի երկիրը աստիճանաբար զարգանայ եւ հարստանայ: Շրջակայ երկիրներու փորձառութիւններու, պայքարներու եւ յաջողութիւններու միջոցով, հայ ժողովուրդը կարողութիւնը ունի ազդուօրէն օգտագործել Հայաստանի ընդերքը՝ աւելի կայուն տնտեսական եւ քաղաքական միջավայր ստեղծելու համար ոչ միայն ապագայի սերունդներուն համար, այլև՝ ներկայի:

Թէև այս բոլոր միջոցները կարելուք են Հայաստանի տնտեսական, քաղաքական եւ ընկերային պայմաններու բարելաւման համար, հայերու ծրագրեալ ու միասնական աշխատանքը, աշխարհի բոլոր կողմերէն, Հայաստանին աջակցութեան համար տարուող գլխաւոր ծրագիրը պիտի մնայ: Տարբեր նեղ խնդիրներու գոյութիւնը հայկական կազմակերպութիւններու միջեւ յաճախ պատճառ կը դառնան թշնամութեան եւ մեկուսացման, խանգարելով Հայաստանի զարգացման գործընթացին: Փոքր երկրի մը բարեկարգումի ամենակարելուք նպաստը անոր ժողովուրդին համամտութիւնն ու միութիւնն է, որ այդ երկրին համար առաջնահերթ է: Համայն հայ ժողովուրդը, իր լեզուական տարբերութիւնները եւ հակապատկեր սովորութիւնները մէկ կողմ դնելով, անպտուղ վեճերը անտեսելով, պետք է կարողանայ միասնական դառնալ, որպէսզի նիւթական եւ բարոյական յաջողութիւններով զարգացնէ Հայաստանի պաշտպանութիւնը արդիական միջոցներով:

Օգտագործուած աղբիւրներ

1. Adalian, Rouben Paul. “Wilson, Woodrow, and the Armenian Genocide.” *Woodrow Wilson and the Armenian Genocide*, Armenian National Institute, www.armenian-genocide.org/wilson.html.
2. Authors advertising, et al. “U.S., Armenia to Hold Joint Military Drills.” *Asbarez.com*, 22 July 2011, asbarez.com/97182/u-s-armenia-to-hold-joint-military-drills/.
3. Jawerth, Nicole. *Bangladesh: Taking Action for Sustainable Development*, UN Sustainable Development Goals, www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2017/07/Bangladesh_Agriculture.pdf.